

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ
збірник наукових праць
(за матеріалами науково-практичної конференції)

Одеса
2023

УДК:376
П781

ДРУКУЄТЬСЯ ЗА РІШЕННЯМ
Вченої Ради
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського
(протокол №4 від 26.10.2023 р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Ганчар І. Л. – доктор педагогічних наук, професор кафедри фізичного виховання і спорту Національного університету «Одеська морська академія».

Кисличенко В. А. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцента кафедри спеціальної освіти Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – професор **Форостян О. І.**

Відповідальний редактор – професор **Соколова Г. Б.**

Технічний редактор – викладач **Маматова З. Р.**

Члени редколегії:

Лещій Н. П. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Арнаутова Л. В. – доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Притиковська С. Д. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського», завідувачка СНДЗ №193 компенсуючого типу м. Одеси

Галущенко В. І. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Григор'єва Л. В. – директор, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії Одеської спеціальної школи №75 I-II ступенів Одеської міської ради Одеської області.

Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць (за матеріалами науково-практичної конференції) / редкол. О. І. Форостян та ін. – Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2023. 295 с.

УДК:376

ББК:74.00

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2023

2. Галущенко В. І. Застосування вправ з нейробіки у корекційно-логопедичній роботі з дітьми молодшого шкільного віку з ТПМ. // Науковий вісник Миколаївського державного університету ім.В. О. Сухомлинського : зб. наук. праць. Вип. 3 (54), вересень 2016 р. С.110-113.
3. Глухова О. В. Логоритміка – говоримо, рухаємося та музикуємо! // Музичний керівник. 2015. №9. С.13-19.
4. Притиковська С. Д. Використання в корекційно-логопедичних цілях розвитку координаційних здібностей у дітей з мовленнєвими порушеннями // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Збірник наукових праць / за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова. Вип.9. В 2-х т., том 2. Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2017. С.201-210.
5. Трофименко Л. І. Особливості розвитку особистості дошкільників з мовленнєвими порушеннями // Теоретичне і методичне забезпечення навчання та виховання осіб з особливими освітніми потребами. Т.8. 2018. С. 224-229.
6. Штіль С. Ю. Формування мовленнєвих компетентностей у дошкільників з особливими освітніми потребами шляхом розвитку дрібної моторики / С. Ю. Штіль // Дитина з особливими потребами. 2019. № 5. С.26-28.

Голубєва О.А

ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ, ЯКІ МАЮТЬ ВАЖКІ ВАДИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Нова філософія освіти, гуманістичні тенденції державної політики сьогодення передбачають включення в освітній процес дітей з вадами психофізичного розвитку. Зростання дітей даної категорії в суспільстві зумовило значне розширення галузі дослідження зарубіжної та вітчизняної корекційної педагогіки і психології за рахунок підвищення інтересу до теоретичних та прикладних аспектів виховання і навчання дітей з вираженими порушеннями інтелекту. Розумова відсталість є незворотнім порушенням психофізичного розвитку(переважно пізнавальної сфери), яке призводить до труднощів у адаптації та інтеграції дитини в соціум.

Для дітей з вадами психофізичного розвитку характерна неоднорідність, поліморфність порушень емоційно-вольової та пізнавальних сфер. Ці чинники негативно впливають на розвиток дитини на різних вікових етапах.

Так, недостатність регуляційних процесів, які забезпечують ініціювання, програмування, контроль діяльності позначаються на опануванні уміннями й навичками у різних видах діяльності. З огляду на низьку ефективність самостійного прийому ,переробки і зберігання інформації дітьми з вадами психофізичного розвитку,педагогу пропонується у своїй роботі приділяти спеціальну увагу організації їхньої діяльності в усіх доменах розвитку (навчально-пізнавальному, моторному, соціальному і комунікативному) шляхом формування в них когнітивних стратегій поведінки та навичок з використанням спеціально розроблених стратегій ,методик, технологій навчання. Педагог має право вибору конкретних методів, форм, праці та педагогічних засобів, керуючись їхньою ефективністю. Однак, на кожному етапі роботи з дитиною, починаючи з її

планування доцільно застосовувати основні принципи ортопедагогіки, а саме:

1. Принцип ґрунтовного ознайомлення з дитиною і надання їй раціональної, спеціалізованої допомоги.

2. Принцип пристосування педагогічних починань до можливостей і потреб дітей, а також умов довкілля, що передбачає реалізацію принципів індивідуалізації, вимог, методів, вибору дидактичних засобів, організації і темпу роботи, визначення рівнів труднощів у його засвоєнні.

3. Принцип довготривалості знань (який здійснюється через постійне закріплення набутих знань і навичок). Раннє застосування реабілітаційних заходів дає шанси одержати кращі результати в розвитку дитини. Кожна дитина розвивається з властивою їй швидкістю, до якої треба пристосувати обсяг педагогічної діяльності. Кожна дитина має свої сильні сторони і потреби. Рухова діяльність, мовленнєвий і розумовий розвиток, суспільна зрілість дітей з вадами ПФР зазнають поліпшення внаслідок реабілітаційних (стимульовальних, коригувальних, компенсаційних) заходів, які враховують індивідуальні та суспільні фактори. Отже, сферою цілеспрямованого корекційного впливу має стати емоційно-вольова і пізнавальна сфера дитини з вадами психофізичного розвитку.

Мета статті полягає у теоретично-практичному аналізі питання специфіки корекційно-відновлювальної роботи з дітьми, які мають вади психофізичного розвитку.

З огляду на низьку ефективність самостійного прийому, переробки і зберігання інформації дітьми з порушенням психофізичного розвитку, педагогу з початку роботи необхідно провести ретельне обстеження мовленнєвого, когнітивного, сенсорного, моторного розвитку вихованця. Обов'язково зібрати анамнестичні дані про розвиток дитини, стан слуху, стан опорно-рухового апарату, наявність хронічних захворювань, врахувати зміст медичного висновку дитини з інвалідністю.

Ретельне обстеження наявного розвитку вихованців на час обстеження дозволить в подальшому створити покроковий план корекційно-відновлювальної роботи.

Види обстеження:

Зорове та слухове сприймання:

- Вміння дитини зосереджувати погляд (бігло, по контуру предмета, предмет в цілому);

- Форморозрізнення (круг, трикутник, квадрат, великий, маленький, довгий, короткий);

- Кольоророзрізнення (білий, чорний, основні кольори);

- Площинні та об'ємні, великі, маленькі геометричні фігури;

- Слухове сприймання (мовні звуки, немовні звуки, тихі, голосні, звуки тварин, музичних іграшок) вміння визначати напрямок звуку у просторі.

Когнітивний розвиток (пізнавальний):

- Вміння зосереджуватися і стежити за предметами, що рухаються в горизонтальному та вертикальному положенні;
- Дії з предметами (використання іграшки за призначенням);
- Вміння знаходити за інструкцією дорослого предмети, іграшки;
- Розрізняти частини свого тіла, вміння скласти картинку з двох частин, групування предметів за загальними ознаками.

Розвиток мовлення: рівень розуміння зверненого мовлення, наявність активного, пасивного словника, звуконаслідування, розуміння назв окремих предметів, дій на картинках, зрозуміння змісту висловлювань дорослих про їхні дії, стан артикуляційного апарату.

Соціальні здібності: взаємовідносини з дорослими (контактує охоче, не контактує, вибірково, прояви негативізму, позитивні емоції), вміння вітатися, прощатися, дякувати, інтерес до однолітків, сформованість соціальної поведінки.

Загальна та дрібна моторика: можливість самостійного пересування, самостійно сидіти, стояти, сформованість первинних гігієнічних навичок, володіння навичками самообслуговування, потрібність постійної допомоги з боку дорослих.

Висновки. Таке попереднє обстеження індивідуальних можливостей вихованця, надає можливість складання покрокового індивідуального плану подальшої корекційної роботи. Урахування структури дефекту та визначення зони найближчого розвитку створює індивідуальну траєкторію компенсації, заміщення недорозвинених чи порушених психічних функцій.

Список використаних джерел:

1. Програмно-методичний-комплекс «сенсорне виховання дітей з розумовою відсталістю» Трикоз С. В. МОН Київ. 2012 р.
2. Основи дефектології Виготський Л. С. Зібр. Тв. Т.5.
3. Проведення тестування дітей з обмеженими можливостями здоров'я за методикою «Денвер» в установах ранньої соціальної реабілітації» Міністерство праці та соціальної політики України. 2008 р.

Горбатюк О. Л.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Анотація. Стаття присвячена вивченню особливостей формування соціальної компетентності у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. У дослідженні висвітлено важливість соціальної компетентності для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку та надано практичні рекомендації щодо її розвитку. Адже, розуміння та підтримка соціальної компетентності цієї групи дітей є важливою складовою їхнього успіху та інтеграції в суспільство.